

یادنامه

بیجگه له گوتهی یادنامه، هه
بابهت و نویسن و ههوالیک
بلاوکریتته وه،
سهرپه رشتیاری ئەم بلاوکرده وه
لئی بهرپرسیار نییه، ئامانجمان
تهنهن نویسنه وهی رووی راستی و
یاده وهی جهنگاوه ره
دیرینه کانمانه....

بلاوکرده وهی گشتیه یاداشت و یاده وهی دیرین دهگیریتته وه

30 حوزهیرانی 2019

30.Juni. 2019

5

ژماره

دلشکان "شله ژانکی گهوره له مرؤفدا دروستدهکات، زمان له ناوهراستدا بهجوریک دهکات به دوولهته وه، که نه کریت جاریکی تر له حیمبکریتته وه و شتیکی ئاساسی و کوگیری لیدروستبکریت....

سهبارت به دلشکان

دکتور مریوانی وریا قانع

مرؤفی دلشکاوهستهکات له باتی دل شتیکی تر له سینهیدا لینهدا "دلشکان" هیتا بۆ جوریک له پهیوهندی و پیکه وهبوون و بۆ شیوازیک له تهنهای دهکات، که شهرحکردنیان زحمهته، بهلام پیموایه شاعر دهتوانیت شتیکیان لهسهر بلیت و شتیکیشیان لیدروستبکات، جیاواز له وهی که فۆرمهکانی تری فیکر و بیرکرده وه و نویسن دروستیدهکهن. به بۆچوونی من دلشکان وا له مرؤف دهکات نهتوانیت ژیانکی ئاساسی لهگهڵ شتهکان و بوونه وهرهکان و پهیوهندییهکانی دهروبهریدا بژی، شتیکی له مرؤفدا دهشکیت ناکریت به ئاسانی پیناسبکریت و بناسریتته وه.

مرؤفی نیگهزان و دلشکاوه نه پیکه وهبوونی ئاساسی لهگهڵ کهسانیترا، نه زمانی ئاساسی گفتوگۆکردن، نه ئامادهبوونی ئاساسی له ناو ژینگه جیاوازهکاندا، هیجیان ناتوانن دالدهی بدن. شتیکی له ناوه وه وردوخاش ده بیت، که هه لگرتنه وهی پارچهکانی دهشیت هم دروستکردنه وهی خود خوئی و هم سه ره نوئی ناوانه وه و راقه کردنه وهی مانا و پیناسه و شوناسهکانی ئەو دونیایه ی لیکه ویتته وه، که مرؤف تیایدا دهژی.

دلشکان له م ئاسته دا وهک کیشهیهکی وجودی ئامادهیه، وهک ده رهنجی تپه پین به ناو ئالۆزییهکانی دونیادا وهک بوونه وهریکی خاوهن ههست و چاوه پروانی، که سیک توانای بینینی ئازاری ناو زیاد له رووبهریک و ناو زیاد له فۆرمیک له فۆرمهکانی مرؤقبوونی، هه بیت.

دلشکان به شیکه له پهیوهندی مرؤف به جیهانه وه، به ئەوانیتره وه و به "خود خو شیه وه". مرؤفی دلشکاوه به نیگه رانییهکی قورسه وه به ناو دنیا و پهیوهندی و خهون و چاوه پروانییهکاندا تیده په ریت.

له هیچ ویستگه یه کدا ناوه ستیت و به بی مه به ستیکی کۆنکریت هه ر ده روات. له راستیدا هه ندیکجار نیگه رانیی وزه یهکی ناوه کی گه وره ی رانه وه ستان و به رپه وه بوونه.

"دلشکان" شله ژانکی گهوره له مرؤفدا دروستدهکات، زمان له ناوهراستدا بهجوریک دهکات به دوولهته وه که نه کریت جاریکی تر له حیمبکریتته وه و شتیکی ئاساسی و کوگیری لیدروستبکریت. دلشکانی راسته قینه نیگه رانیی له ته تبوونی زمان و به شنه کردنی ئەو له تانه یه بۆ چوونه ناو پهیوهندییهکی مانادار و هاوسهنگه وه له گهڵ دنیا و ئەوانیتردا. "مرؤفی دلشکاوه" ههستهکات له باتی دل شتیکی تر له سینهیدا لینه دات، ئیشی ئەم شتهش ئەوهیه فۆرمی تری نیگه رانیی به ره مه بهیتیت". له سهریکی دیکه وه دلشکان کاردانه وه یهکی ئینسانییانه و بهرپرسانیه به رووی ئەو بونیاده نایه کسان و ناداپهروه و بهر به ریانه دا که له ناو دونیادا ئاماده ن. کاردانه وه یه به رووی زولم و بیمافی و بیکه سایه تییکردنی مرؤفدا، به گژاچوونه وهی فۆرمه جیاوازهکانی سوکایه تکرده، جوریکه له دورکه وتنه وه له بریکی زۆر لهو پۆخله واتانه ی دهشیت له ساته وهختیکی میژوویی دیاریکراوا دروستبین.

ترەمپ و تاران كە چاۋەپروانى دوو بژاردەدا ھېرش عەبدولرەحمان

ھەرۋەھا لە مەسەلەي خراب بەكارھېنانى دەسلەتدا بۇ بەرژەۋەندىي تايبەت، بۇ نموونە ۋەك تاوانباركردن و تىۋەگلانى كەسە باۋەپپىكراۋەكانى ترامپ لە مەلەفى ۋەرگرتنى پارە و دانىشتن لەگەل ۋەسەكان لەدىارتىر ئەو مەلەفانەن كە زۆرتىر قسەيان لەسەر كراۋە. ئەم سىياسەتە ھەلە و پىر لە كەموكورتى و تەسك بىنانەي كۆمارىيەكان و ترامپ ھۆكارى سەرەكى بوون كە واىكرد لەو ھەلۋاردنانەي بە مېد تىرم ناسراون دەنگدەر، لە جىاتى ترامپ و حزبەكەي، متمانە بداتەۋە بە ديموكراتەكان و لە كۆنگرېس بىنەۋە بە زۆرىنە. ئەم شكستە پەيامىكى ۋەونىو بۇ ترەمپ و ناچارىكرد بۇ ھەر ھەنگاۋىكى گەۋرە پىنويستى بە ئۆكەي و ۋەزامەندىي ديموكراتەكان بىت.

ھەرچى پەيوەندىي بە بابەتى ئىران و ئەمىركاۋە ھەيە، كە بەتايبەت لەم ماۋەيەي رابردودا قسەو باسى زۆرى لەبارەۋە كرا، ئاماژەكان پىمان دەللىن ئىستا سەرەپاي ئەۋەي گىزىيەكانى ھەردوۋلا بەردەوامە بەلام رېتىمى ۋەوداۋەكان بە ھىۋاشى پى دەكات. ئەم خاۋبوۋنەۋەيە كەچاۋەپروانى ئەۋەي لىناكرىت بەرىەككەۋتن رۇبەدات، واشنتون و تارانى خستوۋەتە حالەتېكەۋە كە سەرقالى بەرىكردنى كات بن. ھەرچى پەيوەندىي بە ئىرانەۋە ھەبىت، ئەو تاران ھەموو ھىلكەكانى خستوۋەتە سەبەتەي ھەلۋاردنى داھاتوۋى ئەمىركاۋە و ئومىدىكى گەۋرەي ھەلچىۋەۋە لەسەر دەرنەچوۋنەۋەي ترامپ. كاربەدەستان و ئاغاكانى ئەو ۋلاتە شەو و رۆژ، دەستەۋ نەزەر خەرىكى نزا و پارانەۋەن بۇ دەرنەچوۋنەۋەي ترەمپ، ھەرۋەك چۆن ترەمپىش چاۋەپرانە ئىران لە ژىر ئەو ھەموو سزا ئابوورىانەي سەپاندوۋەتە ئەۋا ئەو ۋلاتە ناچار بىكات بىتە سەر مېزى گىتوگۆ. بەلام ئەۋەي ۋەون و ئاشكرايە و ۋەك پىشېبىنى دەكرىت ھىچ لەو دوو بژاردەيە بەم زوانە ۋەونادەن.

ھېرش عەبدولرەحمان

لەفەرھەنگى سىياسى پارتى ديموكراتەكانى ئەمىركادا بۆچوۋنىك ھەيە، پىنويست ھەركاتىك پارتى كۆمارىيەكان لەۋە دلىناۋوون خوۋلى دوۋەمى سەرۋىكايەتى ۋلاتەكە نابەنەۋە ئەۋا بەدۋاي شەپىكدا دەگەپىن تا لەپەنای ئەمەدا بەردنەۋەي ھەلۋاردن مسۆگەر بىكەن. ئەگەر رېژەپەك راستى لەمەدا ھەبىت و ھەلۋاردنەكانى پىشۋوتىر پىشت راستى ئەم بۆچوۋنەيان كىرېتەۋە، ئەۋا ئەم خوۋلى ھەلۋاردنەكان تەۋاۋ جىاۋاز دەبىت لەۋانەي پىشۋو. ھەرچەندە لەسىاسەتدا مەحال نىيە، بەلام ھىچ لۆژىكىك لەۋەدا نابىرنىت شەپى ئىران فاكتەرىكىبىت تا لەم رېگەيەۋە دۇنالدى ترامپ بەردنەۋەي دوۋەمى سەرۋىكايەتى بەبى ھىچ ئالنگارىيەك مسۆگەر بىكات. ترامپ لە چەند ۋەيەكەۋە كەسىكى جىاۋاز و پىر كىشەيە، چ لەسەر ئاستى ناۋخۆي ۋلاتەكەي و چ لەسەر ئاستى سىياسەتى دەردەۋەدا، تائىستا نەك نەيتۋانىۋە بەلئىنەكانى ھەلۋاردنى رابردوۋ جىبەجى بىكات، بەلكو ئەو كارانەي ئەنجامىشېداۋە بوۋنەتە مايەي رەخنەي زۆر و زىانى گەۋرەيان لەپىگە جەماۋەرىيەكەي داۋە. ھەرچەند ھەندىك لەبەلئىنەكانى ترامپ راستەۋخۆ پەيوەستىن بەژيان و ئايندەي دەنگدەرەۋە بەلام جىبەجى نەكران، ھەربۆيە ئەم سالى لەبەردەمى ترامپدا ماۋە ئەۋەپىرى ھەول دەدات و زۆرتىر وزە بۇ جىبەجىكردنىان تەرخان بىكات. بەبىي ئەو واقىعەي ھەيە، بەبىي ئامار و مېدىي ئەمىركا بىت ئىستا ئاستى جەماۋەرى ترامپ لەناۋخۇدا رۆژ بەرۆژ بەرەۋ خراپى دەچىت. ئەو راپرسىيانەي رۆژانە دەكرىن ھىچيان ئاماژەي ۋونىيان تىدا نىيە كە لە بەرژەۋەندى ئەم سەرۋەكەدا بن. لەم چەند سالى رابردوۋدا ھەندىك كەيس زىانى زۆريان لە ترەمپ دا. يەككىك لە دىارتىر ئەو كەيسانەي لە دوو سالى رابردوۋدا مشتمپرىكى زۆرى لىكەۋتەۋە و لە بەرژەۋەندىي ترەمپدا نەبوۋ مەسەلەي داخستنى تەۋاۋى حكومەتى فېدرال بوۋ بۇ ماۋەي مانگىك. ئەم بابەتە لەچەند لايەنىكەۋە و بەتايبەت لەسەر ئاستى حكومى زىانى گەۋرەي بەترامپ گەيان، چۈنكە بە زەقى بوۋە ھۆي ئەۋەي متمانەي تەۋاۋى كارمەندانى حكومەتى فېدرالى لە ھەموو پۇستە جىاۋازەكاندا لە دەست بدات.

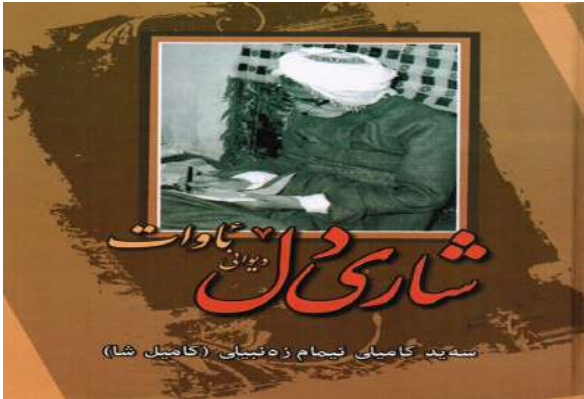
دیوانی نویی شیعره‌کانی سہید کامیل نیمامی (ناوات)

نووسین و نامادہ‌کردنی: نہنومر سوئتانی

پارچہ شیعی زمارہ ۴، پیرہ ۱۲ ی دیوانی چابی نہنیسی

شاری دل

من دلیم شاری دلم باغ و گولستانہ، دہچم!
 عہقل ئہ لی نا، قہسہبہی شوپشی مہستانہ، نہچی!
 من دلیم نوختہیی ئہو رہوزہیی ئیمانہ، دہچم!
 ئہو دلیم نا، رہشہجی راوگہیی شہیتانہ، نہچی!
 من دلیم مہسکەن و ئارامگہیی جانانہ، دہچم!
 ئہو دلیم سہربہسہری تیچکووہ، ویزانہ، نہچی!
 من دلیم جیگہیی ہەر شیت و جنونانہ، دہچم!
 ئہو دلیم نا، زہدہیی پەنجہیی پەریانہ، نہچی!
 من دلیم مہرکەزی ئہسپاری حەریفانہ، دہچم!
 ئہو دلیم جئ تہمەعی جاوی حەسووانہ، نہچی!
 من دلیم ومختی خەتەر مہمەن و قہلگانہ، دہچم!
 ئہو دلیم کونکونہ، جیگہیی سہرہپەیکانہ، نہچی!
 لہو ہەموو چووون و نہچووونہ سہری سوپ ما "کامیل"
 من دلیم جوانہ دہچم، ئہو دلیم واجوانہ نہچی

قہلغانی کاتی مہترسی دہزانت بہلام لایہنہکەیی دیکہ واتہ عہقلی سہر، وک ملۆزمتیک لہبەرانبہریدا دہوستی و تہفسیریکی جیاوژ لہ تہعبیرہکانی ئہو بہ دەستہوہ دەدات. عہقل، واتہ ہەموو مزگہوت نشینان کہ نوپژ دەکەنہ بہرتیل و بہخودای دەدەن بۆ ئہومی لہ ئاگری جہہننہمیان بیاریزیت، شاری دل بہ شاروچکەیی راپہرینی سہرخۆشان، رەش، جئ راوگہی شہیتان، شیواو و ویزان، زہدہی پەنجہیی پەریان،^[4] جیگہیی تہماعی حەسووان و کونبووی سہری پەیکان دادەنن و پیتی دلین دورکەوہوہ، نەکا بجیہ شوپنکی وا مہترسیداری بی متمانہ، وەرہ لای خۆمان و لہبیری داہاتووتا بہ، پاشہکەوت بکە و دوارۆژت داہین بکە! دیاردہی گرنگ لہ شیعرہکەدا ئہومیہ شاعیر لہ مہقتەم واتہ دوافەردیدا ہیچ بریاریک نادات و ئہو پرسیارہ ئہزەلی و ئہبەدیہ بی و ہلام دەہیلنیتہوہ کاتی دلیم سہرم سوپ ماوہ و نازانم چ بکەم؟ من دلیم بجم ئہو ہەر دلیم مہچۆ! ئہگەر شاعیر لیرەدا بیویستایہ ہەلوئیسٹ بگۆریت یان بریاری کۆتایی بدات چارہنووسی شیعرہکەش دەگۆرا و شاعیر دەبووہ مروفتیکی خۆخۆشەویستی ملہوری زۆرداری خۆ بہسەر خۆپنہرەداسەپین کہ لہ جیاتی ئہوان بریار دەدات و پیتیان دلیم چی بکەن باشہ. بہلام ئہو سہید کامیلہی ئیمہ دەیناسین بہو کەسایہتیہ ناسک و ہەستیارہوہ، رینازیکی وا دور لہچاوەروانی ہەلنابژیریت، بہپچہوانہ، لہسەر ہەلوئیسٹی خۆی دەمینیتہوہ و سادقانہ دلیم: من وام بی جوانہ بجمہ شاری دلہوہ^[5] لہ کاتیکدا بہرانہرہکەم کۆل نادات و وک چۆن لہسەرەتادا گوتوویہتی، لہ کۆتاییشدا ہەر دلیم واجوانہ نہچی! ئہومش ریزہیی بوون (موتلق نہبوون) ی فیکری مروٹ و دیاردہکانی ژبانی کۆمەلایہتی و لہ ئہنجامدا، ئہزەلی و ئہبەدی بوونی پرسیارہکە دەگەپینیت و دەریدەخات کہ ہەلوئیسٹ و خواستہکانی مروٹ یەک چەشن و یەک شیواژ نین و ژبان بہو ناتہبابی و نژایہتیانہوہ واتا پەیدا دەکات، ئہومش دیالکتیکی ژبانہ.

نہمر محەممەدی ماملیش ئہم پارچہ شیعرہی بہ گۆرانی گوتوہوہ. ئہوہ لینکی سەر یوتیووبی گۆرانہیہکەہ.

<http://www.youtube.com/watch?v=1xtWMIUrxl0&list=PLBADADC3C4471106D>

[1] "کتاب جذبہ عشق، دیوان حضرت مولانا شیخ عبدالرحمن خالصی القادری طالبانی کرد"، از انتشارات فقیر حاج محمود محمدی طالبانی القادری سندھ، چاپ چہارم، ناشر: محمد صدیق محمدی، مشہد، چاپخانہ سعید، ۱۳۷۳ [۱۹۹۴]؛ ص ۲۱.

[2] واتہ ئہوانہی وا بہ ہۆی تیکہیشتن لہ سیرپی ئہزەلہوہ خۆیان لہ بەندی عہقلی بہرمال بہشانان نازاد کردوہ و بوونہتہ شہیدای ئہوینی حەقیقی.

[3] وشہی 'حریف' و گەلیک تہعبیری دیکہی ناو شیعرہکە بیویستیان بہ تہفسیری عیرفانی ہہیہ.

[4] بہ بۆچوونی عہوام، کہ دەبی ریشہی لہ باوەریکی ئایینیدا بیت، پەری دەست لہ ہەرکەس بوہشین، شیت دەبیت.

[5] یان "شاری دل شوپنکی جوانہ و دەمہویت بجمی".

کیشہی نیوان میتشک و دل، یان عہقل و ہەست کیشہیہکی لہمیژینی مروٹہ. لہ ئہدہبی کۆنی ناوچہکەدا دل بہ مہرکەزی ہەست و میتشک بہ ناوہندی عہقل دانراوہ. شاعیران و ہەستیاران ویستوویانہ بکەونہ شوپن دلیان و ہەست بہ سەر عہقل و مہنتیقی ویشکدا زال بکەن. فہیلہسووف و ئہہلی کەلام سی و دوویان نہکردوہ لہومی بکەونہ شوپنی عہقل و خۆ لہوہ بیاریژن کہ جلہوی کارہکانیان بدنہ دەست ہەستیک کہ ناتوانیت سوغرا و کوپرای مہنتیقی بۆ بچینریت و ئاکامی روونی لی وەرگیریت.

عارفانی مہزنی میژووی ئیسلام لہ نیوہموو گەلانی ناوچہکە و یەک لہوان کورد دا، دلیان بہ کانگہی ئہوین و ئاوینہی زاتی خودا زانیوہ و خۆیان لہ "عاقلان" واتہ بہرمال بہشان و تہسبیح گپران بہدور زانیوہ کہ توپکل و واتای قالیبیان لہ ژبانی کۆمەلایہتی وەرگرتوہ و تەنیا بہ نوپژی روالہتی و حەجی خشت و بیناوہ خەریک بوون و نہچووونہتہ حەجی دل واتہ لہ قوولایی واتای ژبان و شوپن و پیگہی مروٹ لہ کەون و مەکان تینہگەیشتون - مروٹیک کہ لہ بنہرەتدا ئیشراقی نووری خودایہ و تەنانەت وک ہەموو دیاردہیہکی دیکہی کائینات بہشیکہ لہ زاتی ئہو و بہم پیئہ دەوانیت عہینی ئہویش بیت. "انالحق" گوتنی مەنسور و دەست لہ ملی سەگ کردنی شیلی و "السلام یا اللہ! بیگوتنی، دوو نمونہی ئہو ہەلوئیسٹ و باوەرەن.

عارف و شاعیری گہورہی کورد شیخ عەبدولرحمانی تالہبانی (خالیس) (۱۷۹۷ - ۱۸۵۸) کہ باوکی شیخ رەزای شاعیر بووہ و بہ شیعی فارسی تہفسیریکی ۱۸ فەردی سەرەتای مہسنہوی مەولانای پۆمی کردوہ کہ وینہی لہ زمانی فارسیشدا کەمہ، یەک لہو کەسانہیہ کہ ئہو پرسیارہ گرنگہی لہ کۆمەلگای کوردیشدا دامەزاندوہ. خالیس غەزەلیکی فارسی بہ ہەمان ناوہرۆکی شیعی ئاواتہوہ ہہیہ کہ تییدا دلیم:

عقل میگوید بہ من ہردم کہ: ترک یار کن!

عشق میگوید کہ: ہی ہی! ترک این گفتار کن!

عقل میگوید: برو با سجدہ و سجادہ باش!

عشق میگوید: برو تسبیح را زناز کن!

عقل میگوید: بیوش آخر لباس عاقلان!

عشق میگوید کہ: ترک جبہ و دستار کن!

من نمیدانم کدامین نکتہرا باور کنم،

ای خدایا از دلم تو کشف این اسرار کن!

عقل میگوید جنین و عشق میگوید چنان،

ہمچو "خالص" در جہان یک نکتہ را اقرار کن!^[1]

ئاواتیش لہم شیعرہ ناسکەدا گیرۆدہی داوی ہەمان ئہو پرسیارہ لہمیژینہیہیہ. لہ لایہکەوہ شاعیری دلہ و عاریفہ و لہ بنہمالہی شیخانہ، لہ لایہکی دیکہشہوہ مەلای دوازدہ عیلم و پیتش نوپژہ و لہ ئہنجامدا کەوتۆتہ نیوان دوو بەرداشی بہہیز و گہورہ وگرانہوہ و لہ نیوان ئہو دوو ہیزہ مەزەندا ماوہتہوہ کہ لہسەریکەوہ واتایان بہ ژبانی داوہ و تەنانەت مەجوودیک بہ ناوی سہید کامیل ئہوان خۆلقاندوویانہ، لہ سەریکیشہوہ ہەلوہدای دۆزینہوہی وەلامی پرسیاریکی ئہزەلی و ئہبەدییان کردوہ کہ وەلامدانہوہی ئہگەر نەگونجاویش نەبیت، ہاسان نیہ. لہ شیعرہکەدا، شاعیر ہەلوئیسٹی روونہ، ئہو دەیہویت بەرہو شاری دلی پروات و لہ ہەموو ماوہی وتووێژەکەدا لہ سەر ہەلوئیسٹی خۆی دەمینیتہوہ. ئہو دل بہ باغ و گولستان، باخی بہہشت، ئارامگہی جانان، شوپنی شیت و مەجنوونان،^[2] مہرکەزی ئہسپاری حەریفان^[3] و مہمەن و

هه‌ژاری چیه؟

هه‌ژاری ئه‌وه‌یه که:

دوو تاک بازنه‌ی ئالٲوون له ده‌ستدای و دوو ددانی خراپیش له ده‌متا!

هه‌ژاری ئه‌وه‌یه که:

له‌سه‌ر شه‌قام و کۆلانه‌کانی ولاتی خۆت پیسی بریژیت و وه‌صفی شه‌قامه‌ خاوینه‌کانی ئه‌وروپا بکه‌یت!

هه‌ژاری ئه‌وه‌یه که:

بروانامه‌ی زانکۆت به‌ده‌ست هیناب و نه‌توانی داریشتنیکی کوردی بنوسیت!

هه‌ژاری ئه‌وه‌یه که:

صوره‌تی (فاتیحه)ت ره‌وان نه‌بیت و باسی حه‌رام و حه‌لال و ریفۆرمی ئاینی بکه‌یت!

هه‌ژاری ئه‌وه‌یه که:

وه‌رز نه‌که‌یت و بۆئه‌وه‌ش له‌ش و لارت ریک بیت سود له ده‌رمان و ته‌جمیل و سلیکۆن وه‌ربگری!

هه‌ژاری ئه‌وه‌یه که:

ده‌م له دیموکراسی بژهنیت و له ماله‌وه‌ مناله‌که‌شت نه‌ویریت فزه بکات!

هه‌ژاری ئه‌وه‌یه که:

داوای عه‌داله‌ت له ده‌سه‌لات بکه‌یت و خۆشت له مال و له شوینی کاره‌که‌ت عادل نه‌بیت!

هه‌ژاری ئه‌وه‌یه که:

له‌کاتی به‌تالی و پشودا له‌بری سوتاندی چه‌وری له‌شت به ئۆنۆمبیله‌که‌ت به‌نزیڤ بسوتینی!

هه‌ژاری ئه‌وه‌یه که:

ئۆنۆمبیلی چه‌ند ده‌فته‌ری لیبخوریت و یاسا‌کانی هاتوچۆ نه‌زانی!

هه‌ژاری ئه‌وه‌یه که:

له‌بری هاوکاریکردنی مرۆفیک که‌پنویستی به‌هاوکاریه، مۆبایله‌که‌ت ده‌ره‌پنیت و ره‌سمی بگریت و ته‌صویری بکه‌یت!

هه‌ژاری ئه‌وه‌یه که:

رینگه‌ به‌خۆت به‌دیت چیت ده‌ویت بیلینیت و چه‌ندت ده‌وی قسه بکه‌یت، به‌لام گۆی بۆ خه‌لکی نه‌گریت و رینگه‌ به‌خه‌لکی نه‌ده‌یت به‌چه‌ش قسه بکات!

هه‌ژاری ئه‌وه‌یه که حه‌فته‌ خۆت نه‌شووی بیژ له خواردنی خه‌لک بکه‌یه‌وه

هه‌ژاری ئه‌وه‌یه که:

جله‌کۆنه‌کانی سالی پارت له‌به‌ر نه‌که‌یت، به‌لام به‌بیرو بۆچونه چه‌وته‌کانی ده‌یان سالی رابردووه‌وه‌ خۆت با‌بده‌ی!

هه‌ژاری ئه‌وه‌یه که:

پنلاوه‌که‌ت بیست سانتیمه‌تر به‌رز بیت و ئیراده‌ت ملیمیک!

هه‌ژاری ئه‌وه‌یه که:

کتیبخانه‌ی ماله‌که‌ت له سه‌لاجته‌ت بچوکت بیت!

قۆناغی شاهانه

قۆناغیک هه‌یه له‌ژیان پێی ده‌لێن "قۆناغی شاهانه" "Royal level" کاتی ده‌گه‌یه‌ته ئه‌و قۆناغه، خۆت به‌ناچار نازانی بۆئه‌وه‌ی خۆت بخه‌یه‌ته ناو هه‌یج جو‌ره‌ مناقه‌شه‌یه‌ک، وه‌نه‌گه‌ر مناقه‌شه‌ش بکه‌یت ، هه‌ول ناده‌ی بۆ به‌رامبه‌ره‌که‌ت به‌سه‌لمی‌نی که ئه‌و هه‌له‌یه .. ئه‌گه‌ر یه‌کێک درۆت له‌گه‌ل دا بکات لێی ده‌گه‌رپێی درۆ بکات، له‌جیاتی ئه‌وه‌ی پێی بلێی درۆت کردووه ، خۆشی له‌وه وه‌رده‌گری که ده‌بینی درۆت له‌گه‌ل ده‌کات و تۆش راستیه‌که ده‌زانیت تێده‌گه‌یت که تۆ ناتوانی جیهان بگۆری ، تێده‌گه‌ی نه‌فام هه‌ر نه‌فامه ئه‌گه‌ر بیت و خوینده‌واریش بیت ، وه‌ گه‌مه‌ژه‌کان هه‌ر گه‌مه‌ژهن . هه‌موو کێشه‌وه‌ناخۆشیه‌کانته و ئه‌وانه‌ی هه‌راسانت ده‌که‌ن ده‌خه‌ته پشنگووت و به‌رده‌وامی به‌ژیانته ده‌ده‌یت .. به‌لێ راسته له‌وانه‌یه به‌ر له‌و شتانه ده‌که‌یه‌ته‌وه که‌وا هه‌راسانت ده‌که‌ن .. به‌لام نیگه‌ران مه‌به‌ جاریکی تر ده‌گه‌ریه‌وه قۆناغی شاهانه . به‌ رینگادا گۆزه‌ر ده‌که‌ی وه‌کو پادشا ، به‌ زه‌رده‌خه‌نه‌وه ، کاتی ده‌بینی خه‌لک هه‌مووی خه‌ریکی کێبێرکی و مملانی و هه‌له‌تاندنی یه‌کتره له‌پیناوشته گه‌لیک که زۆر بی مانا و بی به‌هان . ئه‌وه‌ش ده‌زانی که خۆشی ئه‌مه‌رۆت به‌رده‌وام نابیت ، له‌وانه‌یه ناخۆشیه‌کی له‌دواییت وه‌ به‌ پیچه‌وانه‌شه‌وه . با‌وه‌رته‌ به‌ قه‌زاو قه‌ده‌ر زیاتر ده‌بیت . وه‌ تێده‌گه‌یت که ئه‌وی خودا بۆی دیاری کردووی باشت‌رینه‌ بۆت . ئه‌گه‌ر رۆژیک به‌م قۆناغه‌ گه‌یشتی هه‌ول مه‌ده‌ خۆت بگۆریت ، چوونکه‌ تۆ به‌مه‌ بوویه‌ پادشای خۆت ، هۆشیاریت ، ودلنیایت له‌خۆت تا زیاتر ده‌چینه‌ ته‌مه‌نه‌وه تێروانینمان روونتر ده‌بی ، ئه‌وه‌ش فێر ده‌بین ئه‌گه‌ر کانژمیریک به‌ ۳ هه‌زار بیت یان به‌ ۳ ده‌فته‌ر دۆلار بیت هه‌ر هه‌مان کات پێ ده‌لێ ! وه‌ ئه‌گه‌ر جزدانیکی پارهمان هه‌بی نرخی‌که‌ی ۱ هه‌زار یان ۳۰۰ هه‌زار بیت جیا‌وازی نیه‌ له‌وه‌ی که چه‌نده‌ی تێدایه ! وه‌ له‌کۆتاییش دا تێ ده‌گه‌ی که خۆشی له‌ شته‌ ماددیه‌کانه‌وه‌ نیه ، ئه‌گه‌ر بیت و سواری یه‌که‌م کورسی بیت یان کورسی قی ئای پی ، ئه‌وا هه‌ر له‌کاتی دیاری کراوی خۆت ده‌گه‌ی ! بۆیه‌ فێری منداله‌کانتان مه‌که‌ن چۆن ده‌وله‌مه‌ند ده‌بن ، فێریان که‌ن چۆن به‌قه‌ناعه‌ت بن ، بۆیه‌ که گه‌وره‌ بوون هه‌ر شتی به‌ نرخی‌ خۆی ببینن ! خیرایی ته‌مه‌ن ترسناکه !! هه‌ر که سه‌رده‌نییه‌ سه‌ر سه‌هرین به‌یانیه و که به‌یانیش هه‌لسای هه‌رکه‌بینیت ئێواره‌یه و دووباره کاتی خه‌وه‌ رۆژه‌کانمان ده‌روژ و نا‌وه‌ستن به‌راستی ئه‌وه‌ برا‌وه‌یه که لاپه‌ره‌کانی خۆی به‌چا‌که‌ پێک‌ده‌وته‌وه‌ رووداوه‌کان خێرا ده‌پۆن له‌ده‌ورو به‌رمان ، وه‌ مردووه‌کان کێبێرکی ده‌که‌ن به‌به‌رچا‌ومه‌نه‌وه!

ناراسته‌ی تورکیا به‌ره و کوئ؟ به‌شی سییهم..... سامان که‌رمیانی

ناراسته‌ی تورکیا به‌ره و کوئ؟

به‌شی سییهم

دوای ئەم کوده‌نایه ئۆردوگان دەستگیر کردنی رۆژنامه‌نووسان و جەنەرآل و سیاسەتمەداران، دەستیوەردانی ئاشکرا لە بازارو سیاسەتی بانکی ناوەندی و ترساندن و پاوه‌دونانی سەرمایه‌دارانی بیانی که ئەمەش بووه هۆکاریک بۆ لاوازبوونی دراوی و لاتەکه چونکه بازاره‌که‌ی سەر به‌خۆیی خۆی له‌دەستدا. ئەم هه‌نگاوانه‌ی ئۆردوگان دل‌ه‌پاویکی خسته نیو بازارو به‌شیکێ زۆری خه‌لکی ناچار کرد که دەستبه‌رداری لیره ببن له ناوخۆی و لاتدا و له‌سەر ئاستی نیوده‌وله‌تیش کۆمپانیاکان پاره‌کانی خۆیان پراکتیشن‌ه‌وه له بانکەکانی تورکیا

۲. به‌رزبوونه‌وه‌ی نرخ‌ی ووزه که به ته‌واوه‌تی تورکیایان خسته دۆخی current -) کۆرینت ئەکاوت دیفیست (account deficit به واتای هاورده‌ی زیاتر له هه‌نارده که جیاوازییه‌که‌ی له سالانی 2017 - 2018 دا گه‌یشته 5.5- % (به دۆلار) ئەم رێژه‌یه‌ش تا پاره‌یه‌ک ئاساییه ئەگەر بێتو له نیوان 1- % بۆ 4- % بیت به‌لام تێپه‌راندنی ئەم رێژه‌یه کاریگه‌ری راسته‌وخۆی ده‌بیت له‌سەر زیاتر لاوازبوونی دراو.

۴. ئۆردوگان ده‌نگۆی ئەوه‌ی بلاوکرده‌وه که ده‌یه‌وێت فشاربخاته سەر بانکەکان تا قه‌رزێ زیاتر بدن هه‌روه‌ها ده‌ستیوەردان بکات له سیاسەتی بانکی ناوەندی به‌مه‌به‌ستی داشکاندن سوو تا به‌و شیوه‌یه جاریکی تر ب‌توانیت گه‌شه‌ی ئابووری له و لاتەکه‌دا ببوژیتیت‌ه‌وه‌و رێژه‌ی بیکاری که‌مبکاته‌وه. ئەم تێوریانه‌ش به‌ته‌واوه‌تی دژی فەلسەفه‌و بنه‌ماکانی ئابوورین چونکه له هه‌مان کاتدا هه‌لئاوسانی دراو له ئاستیکی به‌رزدا‌بوو. ئەم ووتارانه هینده‌ی تر بێتمانه‌یی دروست کردو کاریگه‌ری راسته‌وخۆی هه‌بوو له‌سەر شکانی نرخ‌ی دراوه‌که‌ی. ئەم ووتارانه زۆربه‌ی جار له پێش هه‌لبژاردنی سالی 2018 به‌کارده‌هاتن.

۵. زیادکردنی زه‌رییه له‌لایه‌ن ئەمریکاه له‌سەر هاورده‌کردنی ستیل و ئەله‌منیۆمی تورکی که‌ئهمه‌ش به هۆی ده‌ستگیرکردنی قه‌شه‌یه‌که‌ی ئەمه‌ریکیه‌وه بوو له‌لایه‌ن تورکیاوه. هه‌رچه‌نده رێژه‌ی زیادکردنه‌که زۆر به‌رز نه‌بوو به‌لام به‌س بوو بۆ دروستکردنی دل‌ه‌پاویکی له بازاره‌کاندا و لیدانی زه‌ره‌ری به‌رچاو له لیره‌ی تورکی که تورکیای ناچار کرد به ئازادکردنی قه‌شه‌که‌وه ئەمەش توانی تا پاره‌یه‌ک شکاندنێ نرخ‌ی لیره بوه‌ستینیت. ئەم په‌فتارانه چ ده‌رهاویشه‌یه‌که‌ی هه‌بوو بۆ سەر داها‌تووی تورکیا؟ له ئێستادا کۆمپانیا تورکییه‌کان نزیکه‌ی 200 ملیار دۆلار به‌ دراوی دۆلارو یۆرۆ قه‌رزاری کۆمپانیاو بانکەکانی رۆژئاوان. وه به هۆی شکاندنێ نرخ‌ی لیره‌ی تورکییه‌وه دانه‌وه‌ی ئەو قه‌رزه له‌لایه‌ن کۆمپانیاکانی تورکیاوه که زۆربه‌یان به دراوی تورکی کارده‌کهن بۆته‌ گرفتیکێ ئیجگار گه‌وره بۆ تورکیا و ئەمەش وای کردوه به‌سه‌ده‌ها کۆمپانیا مایه‌پوچ ببن یاخود دووچاری گرفتێ ئابووری قوول ببنه‌وه. ده‌وتریت ئەم کێشه‌یه ده‌بیت به‌هه‌زترین هۆکار بۆ به‌ته‌واوه‌تی لاوازبوونی لیره له ئاینده‌دا، ئەمه‌وه له 50% هه‌ناردی تورکیا که ده‌روات بۆ و لاتانی رۆژئاوا وایکردوه که رۆژئاوا ب‌توانیت کاریگه‌رییه‌که‌ی راسته‌وخۆی هه‌بیت بۆ سەر ئابووری تورکیا. بۆ نمونه کاتیک که تورکیا هه‌ره‌شه‌ی هه‌رشکردنه سەر رۆژئاوا‌ی کوردستانی ده‌کرد، ترمه‌پ له رێگه‌ی توپه‌ره‌وه هۆشدارێ دایه تورکیا که ئابووری و لاتەکه‌یان ده‌رووخینیت ئەگەر بێتو هه‌نگاوی له‌و جۆره‌ بنین

له‌بابه‌تی پێش‌ه‌ودا با‌سمان له ستراتیجیه‌کانی ئەمریکا و روسیا کردو تیشکمان خسته سەر کاریگه‌رییه‌کانی بۆ سەر رۆژه‌لاتی ناوه‌پراست به‌شیوه‌یه‌که‌ی گشتی. ئیسا‌ش ده‌مه‌وێت سه‌رنجتان پراکتیشن بۆ سەر هه‌لسوکه‌وتی تورکیا و ئێران (له به‌شی داها‌تووی ئەم زنجیره نووسینانه‌دا تیشک ده‌خه‌مه سەر و لاتی ئێران) به هۆی هه‌لوێستی نوێی زه‌هه‌زەکان به‌رامبه‌ر به ناوچه‌که.

هۆکاری ئەوه‌ی که ئەم دوو و لاتەم هه‌لبژاردوه ئەوه‌یه که دوو به‌هه‌زترین ده‌سه‌لاتن له ناوچه‌که‌دا (ئهمه به‌ده‌ر له عه‌ره‌بستانی سه‌عوودی که خۆی له‌ژێر ده‌سه‌لاتی رۆژئاوا‌دا‌یه) هه‌روه‌ها هه‌ریه‌می کوردستان به‌شیوه‌یه‌که‌ی ناراسته‌وخۆ له ژێر کاریگه‌ری دۆخی داها‌تووی ئەم دوو و لاتە‌دا‌یه.

ئاشکرایه که و لاتانی رۆژئاوا به‌پشتبه‌ستن به ترمه‌پ و روسیا و بۆ به‌هه‌زکردنی پێگه‌ی خۆیان له ناوچه‌که‌دا ئامانجیان ئەوه‌یه که ئۆردوگان لاواز بکهن وه تا ب‌توانین با‌شتر له‌مه‌ تیبگه‌ین پێویسته له دۆخی ئابووری ئێستای تورکیا و بکۆلینه‌وه. من لێره‌دا نامه‌وێت زۆر به قوولی بچمه ناو بابته‌که‌وه به‌لکو ته‌نها ئاماژه بۆ دیارترین ئەو ئاسته‌نگیه ئابووریانه ده‌که‌م که پووبه‌رووی ئەم و لاتە ده‌بیت‌ه‌وه‌و و کاریگه‌رییه‌کانی بۆ سەر سیاسه‌تی داها‌تووی.

هۆکاره سه‌ره‌کییه‌کانی لاوازبوونی لیره‌ی تورکی که هۆکاری سه‌ره‌کییه بۆ قه‌یرانی ئابووری ئێستای تورکیا:

۱. له زۆربه‌ی هه‌ره‌زۆی و لاتانی جیهانی سیدا کاتیک و لاتیک ده‌یه‌وێت به‌ره‌و گه‌شه‌سه‌ندنی زیاتری ئابووری بچیت سووی بانک نزم ده‌کاته‌وه تا پاره ئاسانتر بێته نیو بازاره‌وه‌و ئەمەش وا ده‌کات دراوی ئەو و لاتە دووچاری هه‌لئاوسان بێت. ئەمەش له تورکیادا به‌ رێژه‌یه‌که‌ی کۆنترۆل‌کراو روویدا وه به‌رده‌وامبوو تا سالی 2016 که له‌دوای ئەوه ئەم کۆنترۆله وورده وورده له‌ده‌ستدراکوده‌تا سه‌ربازییه شکسته‌خواردوه‌که‌ی سالی 2016 که تا ئێستا به‌ دل‌نیا‌یه‌وه نه‌زانراوه که ئایا ئەم کوده‌تایه دروستکراو بوو بۆ زالبوونی ئۆردوگان به‌سەر سووپاکه‌یدا یاخود به‌راستی روویدا؟

پیاوی مەزن

پیاوی مەزن، زۆر ھەولیاندا بئوژن، بئیرن بئشکین، زۆر ھەولیاندا لەناوتبەرن تەلەو داوی زۆرت بۆدانرا زۆر چالەت بۆ ھەلکەنرا بوختان لەسەر بوختان بۆت کرا، تەنانەت لە لایەن کەسە نزیکەکانت، بەلام بەھێزتر بویت وەک شاخ ھیچ رەشابایەک نەئیجولاندى.

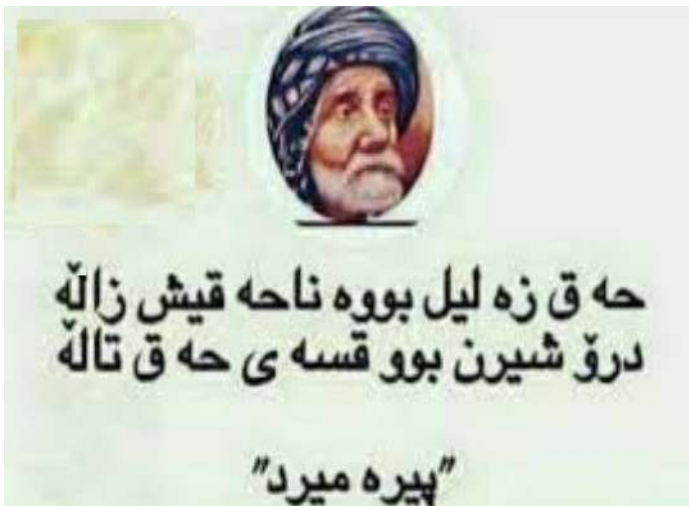
سەرکەوتی جیھاز

لەبەرە بەیانى میژوی ئەم سەرزەمینە کە پێی دەوتریت کوردستان ھەتا ئەمڕۆ لەچەشنى تۆ، لە بلیمەتى و کارامەیی تۆ، لە بیرمەندى و سەلیقە وردى تۆ، لە دەست و داوین پاکی و دادپەروردی تۆ، لەسەرکردەیی و رۆل بەرزى تۆ لە زانستى و وردبینى تۆ، لەتیکۆشان و خەباتى تۆ لە نوسینى فەلسەفە و رەوانبێژى تۆ، لەشیکارى سیاسى و دەولەتدارى تۆ، لە ریکخستن و یەکپیزى تۆ، لە کارىزماى و بلیمەتى و لەتوانای شەقام جولینى تۆ، لە قورس و قۆلى و سادە دەرکەوتوى ناو مالى ھەژاران لەدامەزینەرۆ بەیاسا کردن، لە دارەشتنەوهی ھەمو میژوی دوینى و ئەم رۆی کورد، نەبێنراو و نەبێستراو. بێجگە لە سەرورەپەکانت، بێجگە لە ھەول و تیکۆشان و بویری و زانستى و رەوانبێژى و چەمکە لیکۆلینەرەکانت، شتیکت لى جى نەماو کە ببیتە مایەى شەرمەزارى بۆ گەلەکەت، نە نۆکەریت بۆ تورک کرد، نە نۆکەریت بۆ فارس کرد، نە بۆ عەرەب و نە بویت بە داردەستى بیانى. پیاوی مەزن ئەى بیرمەندە سەربەرزەکە ئەى شێرەکەى شارو شاخ و دەشت و دۆل و دێی کوردستان ئەى پیاوی مەزن، نوسینەکانت، پەرتوکەکانت دەستەواژەکانت، وتارەکانت، رەوانبێژىەکانت، چاوپیکەوتنەکانت سەرنج و تئبیینەکانت، بەدەم رێگاوە گۆلچنەکانت ھەمو دەچنە بواری خۆیان دەچنە ناو زانکۆ و قوتابخانە بنەرەتیەکان دانیابە، چونکە ھیچى تر شک نابەین، تۆ ئەى پیاوی مەزن دلتخۆش کردین، سەربەرزت کردین، دەستت گرتین، فیرت کردین، کورد بین کە سەر بەرز بین. یایوی مەزن تۆلە دایکبوی بۆ پاراستنى میژویەک کە بە ھەزاران سال ون بو، نیشتمانیکی گیرخواردوی دەستى خێل و عیل و تافیفەو ھۆز و ناوچەگەرى و سەرخستنى بەرەو دامەزراوہی و سەربازى نیشتمانی و دەولەت مەدارى و یاسا،

پیاوی مەزن چۆن توانیت بەو دەست و پەنجە و قەلەمە ئەم ھەمو کتیبانە بنوسیت، چۆن توانیت بەو ماندوبونیت ھەمو خاکی ولاتەکەت پەى بکەیت، ئەم ھەمو دوندو گوندو ناوچانەى کوردستانت شیکردەوہ چۆن کردنت بە پەرتوک، چۆن ناوی ھەمو گرد وشاخ و شوینى کوردستانت تۆمار کرد، ئاخىر چۆن بەم تەمەنە کورتە ھەمو گژوگیاو دارو و بەرد و روہکی ولاتەکەتت دۆزى و کرد بە وانەى قوتابخانەکان، چۆن توانیت ناوی ئازەل و بەروبومى داھاتى ھەمو یان کێلگەو باخو باخات و دەشت و دەرو دروینە دیارى بکەیت، چۆن توانیت شەن و کەوى میژوی کۆمەلایەتى و مزگەوت و تەکیەو نزرگە کان بکەیت.

تۆ ئەى پیاوی مەزن ئەى مایەى شانازى نەتەوہیەک ئەى شکۆى نیشتمان.

که باسی گول دوه کم
باخچه رهنگی تو دوه گری
که باسی ته ری تو دوه کم
باران شهرم دایده گری
که باسی دئی خوم دوه کم
پیاویک دهبیته پلنگ و
بی لیدانی دئی من
نه ویش دهمری
که باسی قه سیده یه کیشم دوه کم
نه سپ سواریک له و بناره وه
دیبته خواری و
فرمیسه کانه بو دوسری

به بیان ئیبراهیم

که تر بالات وهک چنار بیت
هز ده کم که لایک بم به لیوته وه
که تر ناواییه کی خنجیلانه بیت
هز ده کم بیمه توله پخ و
بیمه ناوته وه
که تر خهرمانی گول بیت
هز ده کم بیمه رنگ و
بهزیمه نار دلته وه
که من و تو یهک سیبرمان مه بیت
هز ده کم
بو نه بهد بتکم به میخک و
بتکمه مله وه

به بیان ئیبراهیم

ژن بونم
هیژی دانه براوی پوچه
هه موو وهرزه کان له سیماما
دهبته تارای ژیان دوستی
من ژنه شاعیریکی شهو بیژم
له سه رگه لای گولی شیهرم
دهمیک ده بیمه به هار و
دهمیک ده بیمه رویار
خور دینمه جهسته مه وه
نه و کاته ی تو له مانگ جوانتری
منی ژن ده بیمه
نه وینی شیهر

به بیان

به بیرت بیت
توله لای من جارن نهمی به بیان و
به روقم ناشناو نریک
جارنک هه لاله سه ره مست و
به جهسته ی با گه روق
جارن خورینگه ی بازنگ و
له سه چانه ی بیتریه کدا
سه رنجی شوان رانه کتشی
جارنک مانگی تاره ی ژیر تاویکی به هار
له سه ر گریسه وانه ی روقمی
به لام جارن خولکم ناگی
دیشویه ک ماچ بچینه وه
سه رپه نجه ی عیشقی
له سه ر جهسته ی شی گه مه وه

به بیان

یادننامه

بلاکراوه یه کی کوردیی ناوبه ناوه، یاده وه ری و یاداشتی
جهنگاوه ر و که سایه تیبه کوردستانیه کان ده گریته وه،
به شیوه ی ئەلکترونی له هۆله ندا بلاوده بیته وه.

YADNAMA

سه رپه شتیار: سه رکه وت محمه د فه تاح (جیهان)

E-mail : sarkawt_47@hotmail.com

سکریتی ری نویسن: سه پان جه سه ن

HOLLAND –Amsterdam

Mob& Viber& WhatsApp: +31615852703

ژن بونم
هیژی دانه براوی پوچه
هه موو وهرزه کان له سیماما
دهبته تارای ژیان دوستی
من ژنه شاعیریکی شهو بیژم
له سه رگه لای گولی شیهرم
دهمیک ده بیمه به هار و
دهمیک ده بیمه رویار
خور دینمه جهسته مه وه
نه و کاته ی تو له مانگ جوانتری
منی ژن ده بیمه
نه وینی شیهر

به بیان